

SZARVAS ZSUZSA

A *Néprajzi Értesítő* századik évfolyama

118 év, száz évfolyam. Egy intézmény létrejötte, formációs folyamatai, a néprajzkutatás története, meghatározó személyiségek és kutatási irányok, tárgy- és gyűjteménytörténet, és sok minden más. Ezeknek mind lenyomata a *Néprajzi Értesítő*, az *Annales Musei Ethnographiae*.

1900-ban jelent meg először, kezdetben az *Ethnographia* folyóirat mellékleteként, majd 1935-től önálló évkönyv formájában. 1900–1916 és 1926–1943 között, majd 1954-től folyamatosan jelent meg, 1917–1925 és 1944–1953 között szünetelt. A szakmai közvélemény az anyagi kultúra tanulmányozásának egyik legfontosabb forrásbázisaként, az ilyen irányú kutatások publikációs helyeként tartja számon. Mindvégig meghatározó szerepe volt a Néprajzi Múzeum tudományos műhelyé válásában, integrálva és az intézményhez kapcsolva az anyagi kultúra és a muzeológia iránt érdeklődő kutatók szakmai tevékenységét (KEMECSI 2019. 57). De valóban így van-e, így volt-e mindig?

Izgalmas időutazás volt végigböngészni a 99 számot, nyomon követni a néprajztudomány alakulását, a tudományról, múzeumról, muzeológiáról kialakult nézetek, álláspontok változását. Azt, hogy mikor hova kerültek vagy helyeződtek át a hangsúlyok, hogy egy tudományterület formálódásának milyen lenyomatai születtek egy folyóirat/évkönyv számaiban. Mikor és miért fontos az intézmény, mikor meghatározó az egyéni érdeklődés, mennyire széles körű a kötetekben képviselt tudományfelfogás, mikor milyen hangsúllyal szerepel a múzeumi anyag az írásokban? Kik a szerzők és a szereplők, hogyan formálják a tematikát? Ezek a kérdések merültek fel bennem az olvasás során, és néhányra ezek közül megkísérlek válaszolni.

De leginkább az a kérdés foglalkoztatott, hogy a múzeum anyaga: tárgyai, fotói, dokumentumai milyen súllyal szerepelnek az egyes számokban, mennyiben határozzák meg a kutatás, a feldolgozás perspektíváját, mire használják a szerzők a múzeumi forrásbázist.

A tanulmány amellet, hogy számba veszi a *Néprajzi Értesítő* különböző időszakokban megjelenő számainak sajátosságait, kapcsolatait a tudományos irányzatokkal, módszerekkel, elsősorban abból a szempontból vizsgálja és elemzi a száz évfolyam tartalmát, hogy a kötetekben milyen szerepet kaptak a Néprajzi Múzeum saját anyagára épülő kutatások, tanulmányok, anyagközlések, s mindez hogyan használható a múzeumi anyag feltárására, további feldolgozására. De haladjunk sorjában!

1900-ban jelent meg az első évfolyam az *Ethnographia* mellékleteként, Jankó János szerkesztésében, „5 színes, 10 fekete-fehér ábrával, 20 szövegábrával”. Mindenféle bevezető nélkül, Jankó emblematis

tanulmányával, *A néprajz Finnországban* címmel (JANKÓ 1900a). A finnországi kapcsolatok, a finn múzeumok megismerése végig meghatározó jelentőségű, vissza-visszatérő példa volt nemcsak a néprajztudomány, hanem konkrétan a *Néprajzi Értesítő* történetében is (például JANKÓ 1900a; BÁN 1905; KOVÁCS L. 1941; KODOLÁNYI 1961; FRAZON 2008; FEJŐS 2017). Ehhez kapcsolódóan fontos még kiemelni, hogy az *Értesítő* lapjain is megjelent a Herman–Jankó–Sirelius-vita, amely a halászati kutatásoknak sokáig egyik meghatározó vonulatát jelentette (JANKÓ 1900c, 1902; BÁT KY 1906a).

Jankó, aki kitartóan harcolt az önálló évkönyv megjelentetéséért, végül mindössze két és fél szám szerkesztésében vehetett részt, elképzelései azonban sokáig érződtek a további számok koncepcionális felépítésében is.¹ Az első néhány évben kiegyensúlyozottan volt jelen az egyes számokban a magyar és a nemzetközi anyag bemutatása, például híradás Bíró Lajos kutatóútjairól vagy Festetics Rudolf gróf naplója részleteinek publikálása (JANKÓ 1900b; FESTETICS 1902).

Megjelentek különböző tárgytypus-ismertetések (nem feltétlenül szorosan a múzeumi anyaghoz kapcsolódóan; BÁT KY 1900; 1904; NÉCSEY 1900; MADARASSY 1906), gyakoriak voltak az egyes településeket bemutató – általában néprajzi adalékok vagy hasonló címmel megjelenő – komplex néprajzi írások, sokáig hangsúlyosak maradtak a viseletleírások, háztypus-bemutatók, népi építészettel foglalkozó írások, halászati közlemények (HUSZKA 1900; SZINTE 1900; 1903; GÖNCZI 1903a; BELLOSICS 1903; JANKÓ 1901a; SZTRIPSZKY 1902; 1904), fizikai antropológiai kutatások beszámolóit (SEMAYER 1903). Általánosságban meglehetősen vegyes a kép: leíró szövegeket olvashatunk néhány soros tárgyismertetéstől többoldalas tanulmányokig. Találók a Jankó-féle megfogalmazás: „Francziaországban is általános az a hit, a mi Magyarországon, hogy az ethnographia oly tudomány, a mivel mindenki foglalkozhatik szakszerű előtanulmányok nélkül is.” (JANKÓ 1901b. 63.)

A múzeumi anyag szempontjából fontos, hogy rendszeresen foglalkoztak a múzeumi tárgygyarapodások ismertetésével – az 1903-as számban például BÁT KY részletesen bemutatta a Farkas Sándor-féle, frissen a múzeumba került gyűjteményt (BÁT KY 1903) –, vidéki múzeumok gyűjteményeivel, expedícióleírásokkal, a könyvtár gyarapodásával. A klasszikus anyagikultúra-kutatáson kívül azért megjelentek folklór tematikájú tanulmányok is, hangsúlyosan szokásleírások formájában: írások foglalkoztak a turkajárással, farsangi, betlehemi szokásokkal. Az 1903-as 5. szám például szokástanulmányokkal kezdődött (KOVÁCS A. 1903; GÖNCZI 1903).

---

¹ Balassa Iván az *Értesítő* 1997-es számában részletesen beszámolt az előzményekről, Jankó kitartó törekvéseiről egy önálló múzeumi évkönyv létrehozására. Az 1902-es, 3. számot már ketten jegyezték szerkesztőként Semayer Vilibálddal, és ebben a számban jelent meg Jankó nekrológja is (BALASSA 1997).

Ami fontos, hogy az első számoktól kezdve – és ez Jankó tudatos törekvése volt – megjelentek az illusztrációk: részletgazdag rajzok és (részben színes) fotók formájában.

Az első évek próbálkozásai után 1905-ben Semayer Vilibáld szerkesztésében évente négyszer megjelenő folyóirattá alakult a *Néprajzi Értesítő*. Semayer a szerkesztői előszóban pontosan meg is fogalmazta a lap küldetését:

„Folyóiratunk célja a régi marad: a magyar tárgyi néprajz és embertan kevés művelőjének és nagyszámú jóbarátjának tájékoztatása arról a muzeális és tudományos tevékenységről, mely ezen a téren osztályunk falain belül és kívül egyre élénkebben folyik. Magától értetődik, hogy gyűjteményeink egyes részeinek megvilágítására alkalmas, bár kívülről eredő, szakdolgozatoknak mindenkoron az első sorban juttatunk helyet. Az egyes füzetek tartalmát szorosán a M. N. Múzeum Néprajzi Osztályának végérvényesen megállapított programjához és a magyar néprajz külön szükségleteihez alkalmazkodva szabjuk meg. Ehhez képest minden egyes füzetben közölni szándékozunk egy-egy cikket a magyarság s a vele rokon népek, nemzetiségeink és hazánkat környező rokonaik, továbbá a tengerentúli népek tárgyi néprajzából, vagy embertanából. Adjuk továbbá a legfontosabb elméleti és módszertani művek és az idevágó szakfolyóiratok ismertetését, végül osztályunk jelentéseit – mindenkoron azzal a célzattal, hogy hazai népeletünk jelenségeit ebben az elfogulatlan tükörben vizsgálhassuk.”
(SEMAYER 1905. o. n.)

A következő számok nagyjából az itt meghirdetett szerkezetet és tematikát követték, bár annak ellenére, hogy a tárgyi néprajzot jelölte ki fókuszpontként a szerkesztő, továbbra is találkozunk folklórtematikájú írásokkal (népszerű volt például a karácsonyi szokások, a keresztelő vagy a lakodalom stb. ismertetése; SZABÓ I. 1905; KOVÁCS A. 1906; NYÁRY 1906). Erdély – leginkább építészeti kérdésekkel – hangsúlyosan szerepelt az írásokban (például SZINTE 1910), gazdag volt a tárgyi néprajzi tematika, bár még mindig csak szórványosan találkozunk olyan cikkekkkel, amelyek közvetlenül a múzeumi anyagot dolgozták fel. Ezek is többnyire csak példaként, inkább tágabb kultúrtörténeti összefüggésbe helyezve, mintegy illusztrációként hivatkoztak a gyűjteményre (TIMKÓ 1906a; BÁTKY 1906b; 1909). A nemzetközi anyag továbbra is elsősorban őstörténeti, finnugor vonatkozásban (BÁN 1906; SEMAYER 1907) jelent meg, de felbukkantak a múzeum más anyagainak feldolgozásai is (például TIMKÓ 1906b), ugyanakkor szó esett a japánokról, az ajnuokról (BARÁTOSI 1905; 1907) és a belső-ázsiai néprajzi határokról is (PRINZ 1911; 1912).

Az építészeti kérdések mellett (például GYÖRFFY 1910) hangsúlyosan jelent meg a népművészet különböző szempontú bemutatása (FÁBIÁN 1910; 1911). Jelen voltak a fizikai antropológiai írások is (BARTUCZ 1911; 1912), egy-egy írás foglalkozott például a cigánysággal (TÉGLÁS 1912; 1913; 1914).

Általánosságban elmondható, hogy erre az időszakra – és még nagyon sokáig – jellemző volt az archaikumok keresése, az elzárt vidékeken megmaradt jelenségek iránti érdeklődés. Fokozatosan háttérbe szorult a nemzetközi (Európán kívüli) témákkal való foglalkozás. A múzeumi anyag – még hivatkozásszinten is – sokszor csak az éves gyarapodás ismertetésében jelent meg. Ennek egyik kézenfekvő oka lehet, hogy ez idő tájt a különböző szerzők helyszíni gyűjtések során szerzett tapasztalataikról, jelenségekről számoltak be – sokszor monografikus igényel –, és ehhez nem volt szükség a múzeumi anyagra.

Az 1916-os szám után kimaradt tíz esztendő, és az *Értesítő* legközelebb 1926-ban jelent meg, immár Bátky Zsigmond szerkesztésében, a korábitól eltérő tudományfelfogásban.

Ebben a számban Bátky áttekintette az elmúlt tíz év múzeumi történéseit, s nem rejtette véka alá elődjéről kialakított, erősen negatív véleményét (BÁTKY 1926a). Innen kezdve tematikus számok megjelentetésére is törekedett (aratóeszközök, tűzhelyek stb.; BÁTKY 1926b; 1931a; KARDOS 1926; ÉBNER 1931; VISKI 1931), helyt adott tematikus monográfiaszintű tanulmányoknak (például szűr; GYÖRFFY 1926), és állandó rovatokkal bővítette az *Értesítő* számait: kisebb közlemények, régi följegyzésekből, irodalmi szemle, beérkezett könyvek, múzeumi hírek, tudakozódások és kérdések; megjelent továbbá német nyelvű összefoglaló az egyes számok végén. Maga a tematika nem igazán változott, a népi építészettel kapcsolatos írások hangsúlya megmaradt (BÁTKY 1929; 1931b), erőteljesebbé váltak a különböző mesterségleírások (FERENCZI 1927), a gazdálkodás kérdései (GYÖRFFY 1928). A folklór témaköre teljesen eltűnt, és alig találunk a nemzetközi anyaggal foglalkozó írásokat. Megjelentek viszont a múzeumi anyagot részletesen és tudatosan feldolgozó, bemutató tanulmányok (BÁTKY 1927; 1928).

A történeti etnográfia, az összehasonlítás és az eredetkutatás ennek a korszaknak talán a legfontosabb kulcsfogalmai voltak.

Szórványosan ugyan, de megjelentek külföldi szerzők nem magyar tematikájú írásai (VAKARELSZKY 1932). Kisebb közlemények foglalkoztak nyelvészeti kérdésekkel, szólások eredetmagyarázatával (BÁTKY 1933). Az is megfigyelhető, hogy ebben az időszakban általában már nem voltak annyira részletgazdagok a rajzok, mint korábban.

1934-től évente már csak egy – összevont – szám jelent meg, felerősödött az évkönyvjelleg. Ekkorra valóban érvényes az a megállapítás, hogy az anyagi kultúra kutatásának, illetve az ezt bemutató kutatási eredményeknek a gyűjtőhelye lett a *Néprajzi Értesítő*, jellemző módon kisebb-nagyobb adatközlésekkel, de a múzeumi anyag bemutatásának még évekig nem vált fórumává. A korábbi, a múzeum tevékenységére utaló közlemények is eltűntek a lapjairól.

1935-től Bartucz Lajos szerkesztésében jelent meg a folyóirat. Jelképes, de fontos változás, hogy a belső borítón felbukkant (és évekig ott is maradt) a Néprajzi Múzeumnak akkortájt helyet adó iskolaépület rajza, ezzel is hangsúlyozva az évkönyv intézményi kapcsolatát. A szám kisebb, az anyagi kultúra különböző területeit érintő közleményeket,

adatközléseket tartalmazott, múzeumi anyagot azonban nem. A következő évtől megváltozott a helyzet, újra megjelentek a Néprajzi Múzeum anyagát feldolgozó tanulmányok, elsősorban a mesterségek szerszámainak, a földművelés és a közlekedés eszközeinek bemutatásával (GÖNYEY 1936; KOVÁCS L. 1937; MORVAY 1939), konyhaeszközök (BÁTKY 1938), illetve különböző viseleti darabok elemzésével (FÉL 1936; 1937; UJVÁRYNÉ 1936). Új elem, hogy az egyes írások végén német nyelvű összefoglalót közöltek, valamint könyv- és folyóirat-ismertetések, múzeumi hírek, illetve a múzeum működésére, a gyűjtemények gyarapodására vonatkozó adatok gazdagították az egyes számokat. A nemzetközi anyagot (nem a múzeumét) Tagán Galimdzsán baskír tematikájú írásai (TAGÁN 1936; 1937), illetve kisebb közlemények jelentették (GUNDA 1937). Felbukkantak különböző vidéki múzeumok gyűjteményeit bemutató tanulmányok is (KISS 1937; SZABÓ K. 1937). Az összehasonlítás, a tipológia továbbra is nagyon fontos volt, de megjelent és egyre erőteljesebbé vált a kartográfiai szemlélet, remek térképek egészítették ki a tanulmányokat (FÉL 1936).

Új elemként jelent meg a múzeum által szervezett gyűjtőutak során bekerült új szerzeményi tárgyak bemutatása (FÉL 1938) vagy éppen „monografikus” adatközlés egy-egy rövid gyűjtőút (például Szokolya, Pusztafalu) eredményeként (BARTUCZ 1938; GÖNYEY 1939). Miután ebben az időben nem voltak kiállítások, az ilyen szervezett gyűjtőutak eredményeinek publikálása tette láthatóvá a múzeumi munkát.

Újra megjelentek folklórtémájú írások (NÉMETHY 1939), a babonaszótár terve (SZENDREY és SZENDREY 1939). Az 1939-as év Bátky Zsigmond és Györffy István halálával egy korszak lezárultát is jelentette, munkásságuk ismertetésére is ebben a számban került sor.

1940-től Domanovszky György volt a szerkesztő. Megjelent a régészeti tematika (LÁSZLÓ 1940), a kisebb, tárgyi néprajzi közlemények mellett továbbra is jelen volt a folklór (MANGA 1940; 1941; 1942; BÖDEI 1940), a népzene kutatás (DINCSÉR 1940); a múzeumi anyagot bemutató nagy tanulmány született a vászonhímzésekről (HAÁZ ET AL 1940), és Fél Edit jóvoltából megjelent a társadalomnéprajzi tematika (FÉL 1940). Ezekben az években (1941–1942) azonban újra eltűntek a múzeumi anyagot bemutató írások.

Tizenkét év szünet következett, majd 1954-ben jelent meg a következő szám Balassa Iván szerkesztésében. Ettől kezdve látványosan megnövekedett a Néprajzi Múzeum anyagának elemző bemutatása, amelyben szerepelt gyűjtemények, csakúgy mint egyes tárgyak részletes elemzése a magyar és a nemzetközi anyag példáin keresztül. Ekkor jelent meg a Reguly-anyag első feldolgozása (BALASSA 1954). Csilléry Klára egy múzeumba bekerült tárgy kapcsán elemezte egy tárgytípus, az ácsolt ágyak jellegzetességeit, elterjedési területét, díszítő motívumait (K. CSILLÉRY 1954). Ez az írás kisebb vitát is generált (Cs. SEBESTYÉN 1956;

K. CSILLÉRY 1956). Takács Lajos szintén egyetlen tárgy, a betyárcsutora jellegzetességeit mutatta be (TAKÁCS 1956), más, egy-egy tárgyra fókuszáló bemutatás mellett (BARABÁS 1956; SZ. MORVAY 1957; K. CSILLÉRY 1957). Kresz Mária számba vette a múzeum évszámos hódmezővásárhelyi cserépedényeit (M. KRESZ 1954), Boros Marietta katalógusszerűen dolgozta fel a nádvágókat (BOROS 1954). Bodrogi Tibor a Bíró Lajos-féle múzeumi anyag elemzésén keresztül vázolta fel az Astrolabe-öböl fazekasságát (BODROGI 1954), Boglár Lajos egy különleges „tárgyat”, ecuadori zsugorított fejet mutatott be, valamint adatokat közölt a dél-amerikai indiánok dohányzási szokásairól pipák segítségével (BOGLÁR 1954; 1956). A múzeumi fotóanyag publikációs feldolgozása is megkezdődött, Bakó Ferenc a tiszai cigányok fémművészete kapcsán ezt is bemutatta (BAKÓ 1954). A fotók mellett az adattár anyaga is fókuszba került (KOVÁCS Á. 1956; DIÓSZEGI 1958).

Eközben megmaradtak a tematikus, klasszikus tárgyi néprajzi leírások a gazdálkodás, viselet stb. témakörökben (ANDRÁSFALVY 1957; H. KERECSENYI 1957; KRESZ 1957), felerősödött a népzene és a néptánc iránti érdeklődés (LÜKŐ 1957; VARGYAS 1958).

Hírt adtak a múzeumban folyó munkáról, megrendezett kiállításokról, a gyűjteménygyarapodásról, az intézmény működéséről. A kor elvárásainak megfelelően a kötet orosz és német nyelvű tartalomjegyzékekkel kiegészítve jelent meg, a borítóra pedig felkerült a címer ((1. kép).

Ebben az időszakban a Néprajzi Múzeum volt a tudomány legfontosabb központja, az *Ethnographia* és a *Néprajzi Értesítő* profilja nem vált élesen ketté, ugyanazok a szerzők publikáltak hasonló szemléletű tanulmányokat mindkét fórumon.

AZ 1950-ES ÉVEK VÉGÉN SOK TANULMÁNY HASZNÁLTA A MÚZEUMI ANYAGOT HÁTTÉRKÉNT (SOPRONI 1959; AVASI 1959), de olvashatunk katalógusszerű feldolgozásokat is (GÁBORJÁN 1959; KODOLÁNYI 1959; MÁNDOKI 1960; NAGY P. 1960). BOGLÁR LAJOS NAMBIKUÁRÁKKAL FOGLALKOZÓ TANULMÁNYA TELJES KULTURABEMUTATÁS, A VÉGÉN A GYŰJTÖTT MÚZEUMI TÁRGYAK TELJES KÖRŰ, LETÁRSZERŰ FELSOROLÁSÁVAL (BOGLÁR 1960). AZ 1960. ÉVI SZÁMBAN JELENT MEG ELŐSZÖR A RESTAURÁLÁS MINT TÉMA (SZALAY 1960).

1961–1962-BEN BODROGI TIBOR SZERKESZTÉSÉBEN JELENT MEG AZ ÉVKÖNYV VARGYAS LAJOS EMBLEMATIKUS, PROGRAMADÓ NYITÓTANULMÁNYÁVAL (VARGYAS 1961). ETTŐL FOGVA JÓ NÉHÁNY ÉVEN KERESZTÜL AZ ÉVES TÁRGYGYARAPODÁSOKAT MUTATTÁK BE RÉSZLETESEN AZ EGYES SZÁMOKBAN. AZT, HOGY EZT MENNYIRE FONTOSNAK TARTOTTÁK, AZ IS BIZONYÍTTJA, HOGY EZEK AZ ISMERTETÉSEK SZINTE TELJES EGÉSZÉBEN MEGJELENTEK NÉMETŰL IS AZ EGYES SZÁMOKBAN.

1963-BAN SZOLNOKY LAJOS VETTE ÁT A SZERKESZTÉST, ÉS ETTŐL KEZDVE ERŐTELJESEN TÁRGYKÖZPONTÚVÁ VÁLTAK A SZÁMOK; AZ ÉVES TÁRGYGYŰJTÉSEK RENDSZERES BEMUTATÁSÁN TÚL EGY-EGY FRISSEN GYŰJTÖTT TÁRGY VAGY tárgyegyüttes részletes bemutatásával találkozhatunk (például HOFER

1964; TAKÁCS 1964; MOLNÁR 1965), tovább folytatódtak a katalógusszerű feldolgozások (BOROS 1963; ISTVÁN 1964), és olyan kulcstanulmányok jelentek meg, mint Fél Edit írása a régi múzeumi tárgyak megszólaltatásáról (FÉL 1963), az átányi monografikus tárgygyűjtést bemutató írás (FÉL-HOFER 1964), a népi cserépedények szakterminológiáját kidolgozó tanulmány (IGAZ-KRESZ 1965) vagy a szatmári tárgygyűjtést részletesen bemutató elemzés (MORVAY-MOLNÁR 1966).

Ezekben az években az *Értesítő* még inkább általános etnográfiai tanulmányokat közlő fórummá vált, tájékozódni lehetett belőle az anyagikultúra-kutatást akkoriban meghatározó kérdésekről, a *Magyar néprajzi atlasz* munkálatairól (BARABÁS 1967), a népművészeti, népviseleti kutatások eredményeiről (BALOGH 1967).

1969-ben jelent meg Hoffmann Tamás meghatározó írása arról, hogy a néprajzi gyűjtemények mennyiben tekinthetők a tudomány forrásainak (HOFFMANN 1969).

„[...]nem vezetnek félre azok a becslések, amelyek szerint a múzeumokban őrzött néprajzi gyűjtemények csak ritkán szolgáltatják az anyagi kultúra fejlődésének tipikus példáit, az anyagi javak előállításának és a fogyasztásnak hagyományos tárgyi kellékei társadalmi szóródását illetően pedig – néhány újabban bekerült kollektiótól eltekintve – úgyszólván semmiféle tudományos igényű konzekvencia levonására nem kínálnak alkalmat.” (HOFFMANN 1969. 5.)

Ezzel a nem éppen „gyűjteménybarát” kinyilatkoztatással kezdődött a Néprajzi Múzeum új időszaka, de valójában az *Értesítő*ben még ugyanebben az évben megjelent fontos cikkek nem ezt az álláspontot képviselték, sokkal inkább a gyűjteményképzés és -kutatás tárgyközpontú példái voltak (FÉL-HOFER 1969; TAKÁCS 1969a).

Ebben a számban egyébként is rendkívül részletes, két évet felölelő ismertetés olvasható a Néprajzi Múzeum gyűjteménygyarapításáról, amelyhez Takács Lajos szükségesnek látta, hogy külön előszót írjon. Ebben ecsetelte a múzeumi gyűjtőmunka módszereinek szükségszerű megváltozását és a muzeológus gyűjtéshez, gyarapításhoz való viszonyát. Így fogalmazott:

„Ma már a gyűjtőnek alapos ismeretanyaggal, tárgy- és helyismerettel kell rendelkeznie ahhoz, hogy a funkciójából kiszorult tárgyakat felismerje, felfedezze és közülük a múzeumba valókat kiválassza, elhozza, illetve, hogy azokat az eszközöket, amelyek funkciójukat veszítve, használóiktól gyakran messze kerülve maradtak fenn, pontos adatkiegészítéssel használható, teljes értékű múzeumi tárggyá tegye.” (TAKÁCS 1969b. 57.)

A következő években a gyűjtemények feldolgozására egyre kevesebb figyelem jutott, hol volt éves gyarapítási beszámoló, hol nem, az általános anyagikultúra-kutatási tematika mellett helyet kaptak a kiállításokról szóló beszámolók (FÉL 1970; KRESZ 1972).

1972-ben és 1973-ban a százéves Néprajzi Múzeumot köszöntötték az *Értesítő* számai két szakmai tanácskozás előadásaiból készült tanulmányokkal, melyek többsége egyáltalán nem foglalkozott a gyűjteményekkel. Takács Lajos *A Néprajzi Múzeum magyar gyűjteményeinek katalógusa* címmel közölt írást, amelynek azonban némileg megtévesztő a címe. A katalógusok létrehozásának fontosságáról, időszerűségéről beszélt, rendszert dolgozott ki a bemutatás módjára, majd közreadott egy mutatót néhány földművelési eszközről. Leírta, hogy miért fontos a számbavétel, katalogizálás, de mindez mégsem történik meg még tanulmányok szintjén sem (TAKÁCS 1972). Hofer Tamás a Néprajzi Múzeum tudományos és muzeológiai kapcsolatairól értekezett, és – Hoffmann Tamástól eltérően – a gyűjtemények fontosságát hangsúlyozta a kutatás számára:

„[...] a gondjainkra bízott tárgygyűjtemények még sok olyan tudományos tanulságot hordoznak, amit az előttünk járó nagyérdemű kutatók nem olvashattak ki belőlük. A társadalomtudományok s a történetírás új eredményei segítségével megszólaltathatók a magyar társadalom alakulásának sajátosságairól, a modern közműveltségünkbe iktatott jelentős népi elemek mivoltáról, arról a magunkkal hordozott történeti örökségről, amit jelenünk megértéséhez, jövőnk tervezéséhez is figyelembe kell venni. Továbbmenően, a paraszti műveltség, paraszti társadalom mozgástörvényeinek feltárására tett erőfeszítések hozzájárulhatnak annak a száz évvel ez előtt romantikus lelkesedéssel előre látott, egyetemes emberi tükörnek új módon való összerakásához is, amelyben az egész emberiség történetében kereshetjük majd saját vonásainkat.” (HOFER 1973. 79.)

A következő években az egyes tanulmányok – legalábbis egy részük – a múzeumi anyagot továbbra is inkább illusztrációként használták (GYÖRGYI 1974; K. CSILLÉRY 1975; GRÁFIK 1975), igaz ez az 1976-ban monográfiaként, önálló számban megjelent *Magyar népviseletek* című nagyszabású tanulmányra is (GÁBORJÁN 1976). Kresz Mária saját születésnapján kötetében mutatja be a múzeum kerámiagyűjteményének százéves történetét (KRESZ 1977).

A múzeumi tárgyak háttérbe szorultak, vegyes tematikájú számok jelentek meg. Kivételt jelentett két, nemzetközi anyaggal foglalkozó írás. Vargyas Gábor katalógusszerűen dolgozta fel a Délkelet-Új-Guineából származó mésznyaló lapátkákat (VARGYAS 1979), Vidacs Bea pedig

a Bornemisza-gyűjtemény teljes katalógusát készítette el egy önálló számban (VIDACS 1980).

Új elemként jelent meg viszont a közművelődési tematika néhány számban; a látogatófelmérés eredményeivel (TICHY 1978), az intézmény közművelődési tevékenységével foglalkoztak (CSÓK 1981–1984).

1981-től Selmeczi-Kovács Attila lett a szerkesztő, az összevont számban néhány gyűjtemény több évtizedes gyarapodásának bemutatása jelent meg (FÉL 1981–1984; K. CSILLÉRY 1981–1984; GRÁFIK 1981–1984). A következő számokban viszont a múzeumi anyag egyáltalán nem szerepelt.

Ebben az időszakban, de korábban is több olyan kötet jelent meg, amelyben a munkatársakat köszöntötték hatvan-, hetvenéves születésnapjukon. Fél Edit, Kresz Mária, Hoffmann Tamás, Csilléry Klára munkásságára emlékeztek egy-egy számban.

Ettől kezdve leginkább muzeológus-továbbképzési vagy egyéb konferenciák (például *Barokk a magyar népművészetben, Magyarok Kelet és Nyugat között*) anyagainak közlési helyévé vált az *Értesítő*, ennek megfelelően egyre vegyesebb tematikával, valamint egyre kevesebb hangsúllyal és reflexióval a múzeumi anyagra. Kivételt jelentett Molnár Mária tanulmánya, amely egy jelentős tárgyegyüttes múzeumba kerülése kapcsán foglalkozott a funkcionális és nem funkcionális tárgyrendszerekkel. Ebben az írásában össze is foglalta a Néprajzi Múzeum tárgygyűjtési módszereinek egy korszakra vonatkozó legfontosabb jegyeit témák és szereplők kiemelésével:

„Az 1960-as években, amikor a Néprajzi Múzeum tárgygyűjtésének fénykorát éli, amikor már megszilárdul az a tárgygyűjtési, adatgyűjtési rendszer, amely a tárgyak életéről szóló információkat helyezi a középpontba, amikor megkezdődik azoknak a folyamatoknak a kutatása, amelyek révén az emberek kapcsolatba kerülnek a tárgyakkal készítésük, használatuk során, amikor megkezdődik az Átány gyűjtemény eredményeinek a publikálása, amikor jelentős tárgyegyüttesek nyernek elhelyezést a Múzeum gyűjteményeiben Fél Edit, Kresz Mária, Szolnoky Lajos, K. Csilléry Klára, Hofer Tamás és Morvay Judit – hogy csak a már-már klasszikusnak számító nevét említsem – tevékenysége folytán; az éves tárgygyarapodásról szóló beszámolók a kulturális javak birtokbavételét (az újonnan gyűjtött anyagot) rendre a gyűjteményekhez, a múzeumi tárgysorozatokhoz viszonyítva értékelik.” (MOLNÁR 1994. 97.)

A gyűjteményi anyagra történő reflexió legközelebb az 1997-es számban jött elő, amikor a Néprajzi Múzeum 125 éves jubileumát ünnepelték. Ekkor elsősorban tudománytörténeti megközelítésben értékelték a különböző tanulmányok a múzeum születését, intézményesülését,

gyűjteményeinek alakulását (SELMECZI KOVÁCS 1997; GRÁFIK 1997; KODOLÁNYI 1997; SZEMKEŐ 1997; BALASSA 1997).

A Gráfik Imre által szerkesztett 1999-es számban több tanulmány is múzeumi anyagot (is) elemez, kiemelkedik ezek közül Az 1889-es Országos Kisdédnevelési Kiállítás és a Néprajzi Múzeum című írás (KATONA – BALOGH HORVÁTH 1999. 131–146).

Fejős Zoltán igazgatósága idején a *Néprajzi Értesítő* tematikája is megváltozott. A hangsúly egyértelműen a múzeumra, a múzeum tevékenységére, annak különböző aspektusaira helyeződött. Továbbra is sok volt a konferenciakötet, de ezek mind a múzeumra fókuszáltak. 2000-ben az országos néprajzos muzeológus-továbbképzés témája a korszerű gyűjteménykezelés volt, ennek anyagát nemzetközi kitekintéssel adta közre ez a szám. A közép- és kelet-európai néprajzi múzeumok előtt álló kihívásokról rendezett nemzetközi tanácskozás előadásait fűzte csokorba a 2001-es kötet. 2002-ben új arculattal jelentkezett az évkönyv, és a néprajzi kiállítás tematikáját járta körbe. 2003-ban Csilléry Klárára emlékezett a kötet.

2004-től az *Értesítő* számainak első tanulmánya mindig a Bátky Zsigmond-díjjal jutalmazott kutató ünnepi előadása. Ez és a következő kötetek hangsúlyosan foglalkoztak a múzeumi tárgyakkal, kutatókkal, tárgyelmélettel, gyűjteményezési kérdésekkel (GRÁFIK 2004; 2005; CSISZÉR 2004; WILHELM 2004; 2005; SZOJKA 2005). A 2006-os szám kifejezetten gyűjteményközpontú volt, az intézmény nemzetközi gyűjteményeire fókuszált, és ötéves áttekintésben beszámolt a gyűjteménygyarapodás legfontosabb eredményeiről is. A 2007-es, Hoffmann Tamásra emlékező, vegyes tematikájú szám is foglalkozott a múzeum gyűjteményeivel (GYARMATI 2007; KEREZSI 2007).

2008-tól Szarvas Zsuzsa a szerkesztő. Ebben a vegyes tematikájú számban a gyűjteményi hangsúlyt a muzeológus-továbbképzés tanulmányai jelentették; a konferencia ezúttal a gyűjteménygondozási stratégiákat vette nagytó alá. (GRANASZTÓI 2008; FRAZON 2008; TARI 2008).

Ettől fogva újból megjelenik a híradás a múzeum éves tevékenységéről. A 2009-es és 2010-es szám egy, a népi kultúra képének megszerkesztésével foglalkozó, Hofer Tamás által vezetett OTKA-kutatás eredményeit adta közre, itt a múzeumi anyag csupán két tanulmányban bukkant fel (GRANASZTÓI–LACKNER 2010; SZILÁGYI 2010). 2011-ben az egyik tematikus egység az intézmény különböző gyűjteményeinek kiválasztott anyagait vette górcső alá, a 2012-es muzeológus-továbbképzés pedig a néprajzi gyűjtemények fejlesztési kérdéseivel, hangsúlyosan a Néprajzi Múzeum gyűjteményeivel foglalkozott. A következő szám is erősen gyűjteményi fókuszú volt, különböző szempontok alapján elemeztek a szerzők egy-egy (nem csak tárgyi) gyűjteményi egységet. A múzeumi katalógusokat vette számba a 2014-es

szám, a 2015-ös pedig ismét a kiállításokkal foglalkozott. A 2016-os vegyes szám után 2017-ben Hofer Tamásra emlékeztünk gyűjteményi példákkal is.

És akkor el is érkezünk a mostani, századik, jubileumi számhoz, amely hangsúlyosan gyűjteményközpontúnak ígérkezik. A Néprajzi Múzeum hamarosan elkészülő új épületében állandó kiállítást/kiállításokat tervez. Az ennek megvalósításához szükséges gyűjteményfeltáró és értelmező, elemző munkákból ad ízelítőt ez a kötet.

Irodalom

ANDRÁSFALVY BERTALAN

1957 A vörösbor Magyarországon. Szőlőművelésünk balkáni kapcsolatai Néprajzi Értesítő, 39. évf. 49–70.

AVASI BÉLA

1959 A magyarországi tekerő hangkészlete. Néprajzi Értesítő, 41. évf. 195–204.

BAKÓ FERENC

1954 A tiszai cigányok fémművészete. Néprajzi Értesítő, 36. évf. 239–258.

BALASSA IVÁN

– 1954 Reguly Antal néprajzi gyűjteménye (1840–45). Néprajzi Értesítő, 36. évf. 47–64.

– 1997 A Néprajzi Értesítő megindítása, 1900. Néprajzi Értesítő, 79. évf. 85–90.

BALOGH JOLÁN

1967 A népművészet és a történelmi stílusok. Néprajzi Értesítő, 49. évf. 73–166.

BÁN ALADÁR

– 1905 Rovásírás a finneknél és lappoknál Néprajzi Értesítő, 6. évf. 137–141.

– 1906 Falvak, épületek és temetők Karjala végvidékein. Néprajzi Értesítő, 5. évf. 69–74, 138–151, 263–275.

BARABÁS JENŐ

– 1956 Kazalfedő gereblye Göcsejből. Néprajzi Értesítő, 38. évf. 295–298.

– 1967 Mutatvány a Magyar Néprajzi Atlasz anyagából Néprajzi Értesítő, 49. évf. 5–72.

BARÁTOSI BALOGH BENEDEK

- 1905 Japán ünnepek. Néprajzi Értesítő, 6. évf. 141–145.
- 1907 Az ajnukról. Néprajzi Értesítő, 8. évf. 169–182.

BARTUCZ LAJOS

- 1911 A mai magyarság természetéről. Néprajzi Értesítő, 12. évf. 278–292.
- 1912 A mai magyarság „cephal-index”-éről. Néprajzi Értesítő, 13. évf. 246–248.
- 1938 A szokolyai közös gyűjtőút. Néprajzi Értesítő, 30. évf. 273–274.

BÁTKY ZSIGMOND

- 1900 Adatok a fogazottélű sarló elterjedéséhez. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 13–18.
- 1903 Farkas Sándor Nagy-alföldi magyar néprajzi gyűjteménye. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 34–45.
- 1904 Különös formájú kályhaszemek. Néprajzi Értesítő, 5. évf. 41–49.
- 1906a U. T. Sirelius: Über die sperrfischerei bei den finnisch-ugrischen Völker. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 278–289.
- 1906b Somogy-tolnai ködmönök. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 37–43.
- 1909 Tűzi kutyák a M. N. Múzeum Néprajzi Osztályából. 10. évf. 78–89.
- 1926a Múzeumi hírek. Néprajzi Értesítő, 18. évf. 45–47.
- 1926b Aratósarlók a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 18. évf. 75–80.
- 1927 Szőlőmetszőkések a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 19. évf. 112–113.
- 1928 Pásztor ivócsanakok a Néprajzi Múzeumban Néprajzi Értesítő, 20. évf. 79–105.
- 1929 Földől és tüzelősől. Néprajzi Értesítő, 21. évf. 11–15.
- 1931a A „tűzhely a ház előtt”-höz Néprajzi Értesítő, 23. évf. 85.
- 1931b „Felnémet”, vagy álfelnémet magyar ház? Néprajzi Értesítő, 23. évf. 169–173.
- 1933 „Felkopik az álla” Néprajzi Értesítő, 25. évf. 38–40.
- 1938 Újabb adatok a magyar tűzikutyához. Néprajzi Értesítő, 30. évf. 1–11.

BELLOSICS BÁLINT

- 1903 A hetési magyarság viselete. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 273–279.

BOGLÁR LAJOS

- 1954 Egy ecuadori „zsugorított fej” (tsantsa) a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 36. évf. 165–172.

- 1956 Adatok a dél-amerikai indiánok dohányzásához Néprajzi Értesítő, 38. évf. 169–184.
- 1960 A nyugat-brazíliai nambikuara indiánok néprajza. Néprajzi Értesítő, 42. évf. 29–50.

BODROGI TIBOR

1954 Fazekasság az észak-új guineai Astoolabe-öbölben. 87–104.

BOROS MARIETTA

- 1954 Az Országos Néprajzi Múzeum nádvágó gyűjteménye Néprajzi Értesítő, 36. évf. 173–194.
- 1963 Méhlikások a Néprajzi Múzeum gyűjteményében. Néprajzi Értesítő, 45. évf. 35–80.

BÖDEI JÁNOS

1940 Népi gyermekjátékok Zalabaktán. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 272–285.

K. CSILLÉRY KLÁRA

- 1954 A Néprajzi Múzeum új szerzeménye: a kercaszomori ácsolt ágy. Néprajzi Értesítő, 36. évf. 71–86.
- 1956 Válasz Cs. Sebestyén Károly megjegyzéseire Néprajzi Értesítő, 38. évf. 307–312.
- 1957 Új emberábrázolásos ácsolt láda a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 39. évf. 283–290.
- 1975 Egy németalföldi eredetű magyar népi bútor: a csuklós támlájú pad. Néprajzi Értesítő, 57. évf. 5–66.
- 1981-1984 A Bútor- és Vüágítóeszközyűjtemény gyarapodása 1947-1977 között. Néprajzi Értesítő, 63–66. évf. 29–54.

CSISZÉR DÓRA

2004 Alkalmi szerzeményezés vagy tervszerű gyarapítás? Adatok a Néprajzi Múzeum gyűjteményeinek formációs folyamataihoz. Néprajzi Értesítő, 86. évf. 85–94.

CSÓK MÁRTA

1981-1984 „Ők mindig a nappal kelnek és fekszenek” (A Néprajzi Múzeum közművelődési munkájáról) Néprajzi Értesítő, 63–66. évf. 165–187.

DINCZÉR OSZKÁR

1940 Népdalgyűjtés Erdélyben. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 126–136.

DIÓSZEGI VILMOS

1958 A Néprajzi Múzeum „Sámánhit archivuma”. Néprajzi Értesítő, 40. évf. 247–254.

ÉBNER SÁNDOR

1931 Régi tűzhelyek Borsod, Abaúj, Zemplén, Bereg, Szatmár megyében Néprajzi Értesítő, 23. évf. 6–16.

FÁBIÁN GYULA

– 1910 Síkdíszítő művészet az Ipoly mentén. Néprajzi Értesítő, 11. évf. 161–184.

– 1911 Síkdíszítő művészet az Ipoly mentén II. Néprajzi Értesítő, 12. évf. 16–35.

FEJŐS ZOLTÁN

2017 A magyar néprajz múzeumi professzionalizációja. Híradások, beszámolók külföldi néprajzi múzeumokról, gyűjteményekről 1914 előtt. Néprajzi Értesítő, 99. évf. 13–79.

FÉL EDIT

– 1936 Magyarországi ujjatlan felsőruhák. Néprajzi Értesítő, 28. évf. 13–30.

– 1937 A turai viselet. Néprajzi Értesítő, 29. évf. 84–105.

– 1938 Néprajzi adatok Órhalomból (Nógrád m.) Néprajzi Értesítő, 30. évf. 73–85.

– 1940 A társaságban végzett munkák Martoson. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 361–381.

– 1963 Régi múzeumi tárgyak megszólaltatása új gyűjtésekkel. Néprajzi Értesítő, 45. évf. 81–90.

– 1970 „Parasztok és pásztorok”. Néprajzi Értesítő, 52. évf. 5–16.

– 1981-1984 A Textilgyűjtemény gyarapodása 1935-1970. Néprajzi Értesítő, 63-66. évf. 1-28.

FÉL EDIT-HOFER TAMÁS

– 1964 A monografikus tárgygyűjtés. Az átányi példa. Néprajzi Értesítő, 46. évf. 5–90.

– 1969 Kísérlet a tárgyi világ rendjének feltárására. Néprajzi Értesítő, 51. évf. 15–35.

FERENCZI ISTVÁN

1927 A tímármesterség Nyíregyházán. Néprajzi Értesítő, 19. évf. 69–76.

FESTETICS RUDOLF gróf:

1902 Csendes oceáni utazásaim vázlata. Néprajzi Értesítő, 3. évf. 49–56.

FRAZON ZSÓFIA

2008 A műanyagtól a finn métálig. A Néprajzi Múzeum kortárs gyűjteményének gyarapítási tendenciái, 2005–2008. Néprajzi Értesítő, 90. évf. 107–116.

GÁBORJÁN ALICE

– 1959 A Néprajzi Múzeum lábbeligyűjteménye. I. Csizmák. Néprajzi Értesítő, 41. évf. 205–282.

– 1976 Magyar népviseletek. Kísérlet egy összefoglalásra. Néprajzi Értesítő, 58. évf.

GÖNCZI FERENCZ

– 1903a Göcseji házvégek, koszorúfák és szárfák. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 260–270.

– 1903b A lükü és a fejfa Göcsejben. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 140–148.

GÖNYEY SÁNDOR

– 1936 A kendermunka népi szerszámai Magyarországon Néprajzi Értesítő, 28. évf. 1–13.

– 1939 Az abaújmegyei Pusztafalu népi építkezése, kendermunkája és népviselete. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 119–141.

GRÁFIK IMRE

– 1975 Hajóvontatók. Néprajzi Értesítő, 57. évf. 67–112.

– 1981-1984 The Transport Collection. Néprajzi Értesítő, 63–66. évf. 55–61.

– 1997 A Néprajzi Múzeum magyarországi gyűjteményeinek kezdetei. Néprajzi Értesítő, 79. évf. 19–46.

– 2004 Megjelölt tárgyak – jelek nyergeken Néprajzi tárgyak vizuális/szemiotikai értelmezése. Néprajzi Értesítő, 86. évf. 25–48.

– 2005 Keleti kulturális örökségünk: a nyereg. Néprajzi Értesítő, 87. évf. 9–40.

GRANASZTÓI PÉTER

2008 Megőrzés, hozzáférés, digitalizálás: új kihívások előtt a néprajzi archívumok. Néprajzi Értesítő, 90. évf. 125–132.

GRANASZTÓI PÉTER – LACKNER MÓNIKA

2010 Urak cifraszúrben – néhány példa a cifraszúr 19. századi úri divatjára. Néprajzi Értesítő, 92. évf. 45–70.

GUNDA BÉLA

1937 Délkeleteurópai kultúrréteg a magyar népi mezőgazdálkodás szerszámananyagában. Néprajzi Értesítő, 29. évf. 253–263.

GYARMATI JÁNOS

2007 „Egész Mexico egy nagy temető - temetője mesésebbnél mesésebb kultúráknak!” Horti Pál és mexikói gyűjteménye Néprajzi Értesítő, 89. évf. 155–168.

GYÖRGYI ERZSÉBET

1974 A tojánhímzés díszítménykincse. Néprajzi Értesítő, 56. évf. 5–87.

GYÖRFFY ISTVÁN

- 1910 A nagykún tanya. Néprajzi Értesítő, 11. évf. 129–148.
- 1926 A magyar szűr. Néprajzi Értesítő, 18. évf. 49–61.
- 1928 Takarás és nyomtatás az Alföldön. Néprajzi Értesítő, 20. évf. 1–46.

HAÁZ FERENC – PALOTAY GERTRÚD--SZABÓ T. ATTILA

1940 A Néprajzi Múzeum erdélyi vászonhímzés anyaga. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 396–417.

HOFER TAMÁS

- 1956 „Csúsztató” Nógrádról. Néprajzi Értesítő, 38. évf. 291–294.
- 1964 Kerek nyári jászol Dunapatajról. Néprajzi Értesítő, 46. évf. 139–148.
- 1973 A Néprajzi Múzeum tudományos és muzeológiai kapcsolatai Néprajzi Értesítő, 55. évf. 73–79.

HOFFMANN TAMÁS

1969 A tudomány forrásai-e a múzeumok néprajzi gyűjteményei. Néprajzi Értesítő, 51. évf. 5–13.

HUSZKA JÓZSEF

1900 Újra székely ház. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 1–11, 127–128.

IGAZ MÁRIA–KRESZ MÁRIA

1965 A népi cserépedények szakterminológiája. Néprajzi Értesítő, 47. évf. 87–132.

J. ISTVÁN ERZSÉBET

1964 Sárközi népi cserépedények. Néprajzi Értesítő, 46. évf. 91–138.

JANKÓ JÁNOS

- 1900a A néprajz Finnországban. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 1–13.
- 1900b Bíró Lajos N.-Új-Guineai expedíciója. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 31–32. Javítani a szövegben Bíró Jankóra

- 1900c Mag. U. T Sirelius osztják expedíciója. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 32.
- 1901a Adatok a magyar halászhoz. Néprajzi Értesítő, 2. évf. 12–13.
- 1901b Jelentés az 1900-ban Parisban tartott XII. anthropologiai és archaeologiai (augusztus 20–25) és III. ethnographiai (augusztus 26-tól szeptember I-ig) nemzetközi kongresszusokról. Néprajzi Értesítő, 2. évf. 53-64.
- 1902 A magyar halászat eredetéről Néprajzi Értesítő, 3. évf. 37–47.

KARDOS ÁRPÁD

1926 Kisázsiai aratószerszámok. Néprajzi Értesítő, 18. évf. 81–82.

KATONA EDIT–BALOGH JÁNOSNÉ HORVÁTH TERÉZIA

1999 Az 1889-es Országos Kisdednevelési Kiállítás és a Néprajzi Múzeum Néprajzi Értesítő, 81. évf. 131–146.

KEMECSI LAJOS

2018 Jankó János és a Néprajzi Múzeum. Néprajzi Értesítő, 100. évf. 37–68.

H. KERESZÉNYI EDIT

1957 Az asszonyok fejviseletének alakulása Kiskomáromban és környékén az elmúlt kilencven év alatt. Néprajzi Értesítő, 39. évf. 123–148.

KEREZSI ÁGNES

2007 Reguly Antal gyűjteménye a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 89. évf. 183–200.

KISS LAJOS

1937 Díszített jármók Szabolcs vármegyében. Néprajzi Értesítő, 29. évf. 308–320.

KODOLÁNYI JÁNOS IFJ.

- 1959 Reguly Antal néprajzi tárgy-gyűjteménye Néprajzi Értesítő, 41. évf. 283–302.
- 1961 A finn múzeumok. Néprajzi Értesítő, 43. évf. 181–198.
- 1997 Gróf Zichy Jenő harmadik ázsiai expedíciója és Jankó János. Néprajzi Értesítő, 79. évf. 47–56.

KOVÁCS ÁGNES

1956 Ipolyi Arnold folklorgyűjteménye a Néprajzi Múzeum kéziratgyűjteményében Néprajzi Értesítő, 38. évf. 223–260.

KOVÁCS ANTAL

- 1903 „Farsang utója" Baján. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 129–140.
- 1906 Karácsonyi népszokások Baján. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 47–56.

KOVÁCS LÁSZLÓ

- 1937 A Néprajzi Múzeum magyar ekéi. Néprajzi Értesítő, 29. évf. 1–44.
- 1939 Györffy István irodalmi munkássága. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 378–382
- 1941 Kátrányégetés Közép-Finnországban Néprajzi Értesítő, 33. évf. 185–208.

KRESZ MÁRIA

- 1957 A gyermekek és fiatalok viselete a kalotaszegi Nyárszón Néprajzi Értesítő, 39. évf. 103–122.
- 1972 „Népművészetünk története", A Néprajzi Múzeum kiállítása. – 1971 Néprajzi Értesítő, 54. évf. 143–154.
- 1977 A Néprajzi Múzeum Kerámiagyűjteménye (A kutatás és gyűjtés története 1872–1972). Néprajzi Értesítő, 59. évf. 17–130.

M. KRESZ MÁRIA

1954 Évszámos hódmezővásárhelyi cserépedények a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 36. évf. 127–148.

LÁSZLÓ GYULA

1940 Adatok a kunok tegezéről. Néprajzi Értesítő, 32. évf. 51–59.

LÜKŐ GÁBOR

1957 A magyar népdalszövegek régi stílusa. Néprajzi Értesítő, 39. évf. 5–48.

MADARASSY LÁSZLÓ

1906 Alföldi pásztorok szíjjártó készsége. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 85–90.

MÁNDOKI LÁSZLÓ

1960 A kisgyermek állni és járni tanulását szolgáló eszközök a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 42. évf. 127–160.

MANGA JÁNOS

- 1940 Zoborvidéki lakodalom. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 250–272.
- 1941 A tavaszi ünnepkör hagyományai a Nyitra megyei Menyhén. Néprajzi Értesítő, 32. évf. 281–318.
- 1942 A nyeri ünnepkör hagyományai Nyitra megyei Menyhén Néprajzi Értesítő, 33. évf. 63–88.

MARÓT KÁROLY

1939 Felsőbátkai Bátky Zsigmond dr. 1874-1939. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 355–363.

MOLNÁR MÁRIA

– 1965 Faragóspecialista műhelye Faddon. Néprajzi Értesítő, 47. évf. 329–336.

– 1994 Funkcionális és nem funkcionális tárgyrendszerek. Mobilitás és stabilitás. Bazsi példa. Néprajzi Értesítő, 76. évf. 97–110.

SZ. MORVAY JUDIT

1957 Korc nélküli pendely Nagybalogról. Néprajzi Értesítő, 39. évf. 279–282.

MORVAY JUDIT–MOLNÁR MÁRIA

1966 Tárgygyűjtés Szatmárban. Néprajzi Értesítő, 48. évf. 255–308.

MORVAY PÉTER

1939 A Néprajzi Múzeum jégpatkógyűjteménye. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 1–14.

NAGY PIROSKA

1960 A Collection from the Kei Islands in the Ethnographical Museum of Budapest Néprajzi Értesítő, 42. évf. 87–126.

NÉCSEY ISTVÁN

1900 Felsőmagyarországi merítőedény. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 17–18.

NÉMETHY ENDRE

1939 Népi hiedelmek és szokások Muraszemenyéről. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 62–64.

NYÁRY ALBERT Báró

1906 Temetkezések a palóczok földjén. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 43–47.

PRINZ GYULA

– 1911 Második belsőázsiai utazásom néprajzi eredményei. Néprajzi Értesítő, 12. évf. 69–74.

– 1912 Második belsőázsiai utazásom néprajzi eredményei. Néprajzi Értesítő, 13. évf. 56–63.

CS. SEBESTYÉN KÁROLY

1956 A kercaszomori ácsolt ágy. Megjegyzések egy megjelent tanulmányra Néprajzi Értesítő, 38. évf. 303–306.

SELMECZI KOVÁCS ATTILA

1997 Xántus János muzeológiai tevékenysége. Néprajzi Értesítő, 79. évf. 7–18.

SEMAYER VILIBÁLD

- 1902 A magyarok finn volta Néprajzi Értesítő, 3. évf. 1–11.
- 1903 A magyarság anthropologiai typusai. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 1–118.
- 1905 Olvasóinkhoz! Néprajzi Értesítő, 6. évf. o.n.
- 1907 Az osztjások viselete és hímzéseik. Néprajzi Értesítő, 8. évf. 165–169.

SOPRONI OLIVÉR

1959 Bizánci hatások a felsőtiszai kerámiában. Néprajzi Értesítő, 41. évf. 75–145.

SZABÓ IMRE

1905 A dévai csángó-székelyek karácsonya. Néprajzi Értesítő, 6. évf. 12–24.

SZABÓ KÁLMÁN

1937 Kecskeméti Múzeum halászati gyűjteménye. Néprajzi Értesítő, 29. évf. 376–415.

SZALAY ZOLTÁN

1960 Festett parasztbútorok restaurálása és konzerválása. Néprajzi Értesítő, 42. évf. 157–191.

SZEMKEŐ ENDRE

1997 Törekvések az önálló Néprajzi Múzeum megteremtésére. Néprajzi Értesítő, 79. évf. 57–84.

SZENDREY ZSIGMOND ÉS SZENDREY ÁKOS

1939 A néprajzi gyűjtések és a magyar babonaszótár terve. Néprajzi Értesítő, 31. évf. 111–118.

SZILÁGYI MIKLÓS

2010 Cifraszűrök a Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 92. évf. 71–78.

SZINTE GÁBOR

- 1900 A székely ház. Néprajzi Értesítő, 1. évf. 101–112.
- 1903 A székely csűr. Néprajzi Értesítő, 4. évf. 1–23.

- 1910 Kapu a Székelyföldön. Néprajzi Értesítő, 11. évf. 27–31.

SZOJKA EMESE

2005 A sárközi bútor című katalógus muzeológiai tapasztalatai. Néprajzi Értesítő, 87. évf. 69–76.

SZTRIPSZKY HIADOR

- 1902 Adatok Erdély őshalászatához. Néprajzi Értesítő, 3. évf. 157–178.
- 1904 A szabolcsi morotvák halászatából. Néprajzi Értesítő, 5. évf. 233–240.

TAGÁN GALIMDZSÁN

- 1936 A ló első meghátalása, betörése a baskíroknál. Néprajzi Értesítő, 28. évf. 121–124.
- 1937 A baskír szénakészítés. Néprajzi Értesítő, 29. évf. 416–423.

TAKÁCS LAJOS

- 1956 Betyárcsutora. Néprajzi Értesítő, 38. évf. 163–168.
- 1964 Az ormánysági kötözőbot. Néprajzi Értesítő, 46. évf. 139–148.
- 1969a Kaszaszerű vágóeszközeink történetéhez II. Köpüs felerősítésűek Néprajzi Értesítő, 51. évf. 37–54
- 1969b A néprajzi múzeum 1967–68. évi tárgygyűjtése. Bevezetés. Néprajzi Értesítő, 51. évf. 57–59.
- 1972 A Néprajzi Múzeum magyar gyűjteményeinek katalógusa. Néprajzi Értesítő, 54. évf. 18–46.

TARI JÁNOS

2008 Megőrzés, hozzáférés, digitalizálás: új kihívások előtt a néprajzi archívumok. Néprajzi Értesítő, 90. évf. 143–154.

TÉGLÁS ISTVÁN

- 1912 Czigány kincsek I. Néprajzi Értesítő, 13. évf. 50–55.
- 1913 Czigány kincsek. Néprajzi Értesítő, 14. évf. 135–143.
- 1914 Czigány-kincsek. Néprajzi Értesítő, 15. évf. 161–167

TIMKÓ GYÖRGY

- 1906a Aczél-kova-tapló a magyarság kezén. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 11–34.
- 1906b Khinai és turkesztáni tűzszerszám-késztségek. Néprajzi Értesítő, 7. évf. 152–157.

TICHY JÓZSEF

1978 Szociológiai vizsgálat a Néprajzi Múzeum vendégkiállításán 1978-ban Néprajzi Értesítő, 60. évf. 111–127.

UJVÁRYNÉ KERÉKGYÁRTÓ ADRIENN

1936 A Néprajzi Múzeum szabott főkötői. Néprajzi Értesítő, 28. évf. 30–41

VARGYAS GÁBOR

1979 Mésznyaló lapátkák a délkelet-új-guineai Massim-térségből a budapesti Néprajzi Múzeumban. Néprajzi Értesítő, 61. évf. 83–131.

VAKARELSZKY, KRISTO

1932 Az aratósarlók származása és osztályozása. Néprajzi Értesítő, 24. évf. 54–68.

VARGYAS LAJOS

– 1958 Egy francia—magyar dallamegyezés tanulságai. Néprajzi Értesítő, 40. évf. 155–160.

– 1961 Miért és hogyan történelmi tudomány a néprajz? Néprajzi Értesítő, 43. évf. 5–20.

VIDACS BEA

1980 Descriptive Catalogues of East African Objects collected and written by Baron Paul Bornemisza in 1902–1903 Néprajzi Értesítő, 62. évf.

VISKI KÁROLY

1931 Székely tűzhelyek. Néprajzi Értesítő, 23. évf. 16–27.

WILHELM GÁBOR

– 2004 Diószegi Vilmos munkássága és az összehasonlító etnológiai módszertan. Néprajzi Értesítő, 86. évf. 49–68.

–2005 Tárgyelmélet, tárgytípológia, tárgyleírás. Néprajzi Értesítő, 87. évf. 41–56.